

На нашу думку, назвы беларускіх музычных гуртоў, калектываў і ансамбляў у пэўнай ступені дапамагаюць выявіць ідэалогію групы, яе інтарэсы і погляды, музычныя густы ў сціслай моўнай форме. Можна сказаць, што яны выступаюць у ролі своеасаблівых лінгвакультурамам, якія нясуць экстралінгвістычную інфармацыю, рэпрэзентуючы розныя каштоўнасці.

Літаратура

1. Белорусская фолк-группа «Троица» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.troitsaetno.narod.ru/history.html>. – Дата доступа: 03.02.2019.
2. МУТНАЕ ВОКА – не связано с наркотиками [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://awards.yousmi.by/article/4631.html>. – Дата доступа: 03.02.2019.

УДК 821.161.3 А. Куляшоў

ПРАБЛЕМА-ТЭМАТЫЧНЫ ДЫЯПАЗОН ЦЫКЛА ВЕРШАЎ “МАНАЛОГ” А. КУЛЯШОВА

A RANGE OF THEMES AND ISSUES IN THE CYCLE OF POEMS "MONOLOGUE" BY A. KULIASHOU

Ю. А. Казак
Y. A. Kazak
БДПУ (Мінск)

Навук. кіраўн. – Н. Ё. Заяц, канд. філал. навук, дацэнт

На матэрыяле цыкла вершаў “Маналог” А. Куляшова даследуецца спецыфіка раскрыцця праблем мастака і мастацтва, суадносін асабістага і грамадскага ў мастацкай творчасці, увасаблення тэмы адказнасці і віны. Паказваецца складанасць вяртання ў літаратуру “выкрасленых” імёнаў, няпросты шлях да асваення тэмы рэпрэсій.

The paper suggests the analysis of the cycle of poems “Monologue” by A. Kuliashou. It considers the peculiar features of the author’s expression of the relationship between the artist and the artwork, the interconnection between personal and public in artistic creation, the issue of responsibility and guilt. It highlights both the difficulty of returning the “crossed out” names to literature and the complicated path to mastering the topic of political repression.

Ключавыя словы: А. Куляшоў; цыкл вершаў; пафас; шаснаццацірадкавік; “Маналог”; рэпрэсіі.

Key words: A. Kuliashou; cycle of poems; pathos; quatern; “Monologue”; repression.

Лёс мастака і мастацтва – гэта, напэўна, тая тэма, што мала якога творцу пакідае раўнадушным. Чалавек з надзвычай чулай душой, нестандартным мысленнем, уменнем убачыць у звычайных прадметах нешта новае нярэдка сустракае на сваім шляху розныя непаразуменні. Гэтых непаразуменняў становіцца больш, калі ў грамадстве ўсталёўваецца атмасфера, неспрыяльная для таго, каб быць вольным у сваіх думках, словах, памкненнях. Так, у 1930-х гг. шэраг творцаў хоць і мелі вялікую колькасць прыхільнікаў і аднадумцаў, але ўсё роўна пацярпелі ці то праз неадпаведнасць сваіх ідэй дамінуючым, ці то праз падазрэнні ў неадпаведнасці. Менавіта гэты аспект праблемы мастака і мастацтва раскрывае А. Куляшоў у цыкле вершаў “Маналог” (1965).

Радкі “Маналогу” прасякнуты моцным драматычным пафасам. Яго моц апраўдана маштабам трагедыі, як асабістай, так і грамадскай. Аўтар прысвячае “Маналог” Змітраку Астапенку і Юлію Таўбіну, сябрам, якіх напаткаў трагічны лёс. Куляшоў, Астапенка і Таўбін пасябравалі падчас навучання ў мсціслаўскім педагагічным тэхнікуме, там стварылі літаратарскую групу “Мсціслаўцы”, або “Амсціслаўская плеяда”. Р. Бярозкін характарызаваў яе як садружнасць пачынаючых вершатворцаў, аб’яднаных шчырай вернасцю высокаму культу сяброўства і бескарыслівай любінасцю ў абранае імя вясёлае

і цяжкое рамяство [6]. Вось як пра гэта сяброўства пісаў у “Маналог” сам А. Куляшоў: *“Так, мы – сябры па сэрцу і па зброі, / Вядомы арсенал байцоўскі наш: / Чарніла і чарніліца, пяро і / Хімічны альбо просты карандаш”* [2].

Рамяство было цяжкім менавіта па прычыне сваёй небяспечнасці. Небяспека напаткала як яркага і зусім яшчэ маладога Таўбіна, так і неардынарнага ў сваіх памкненнях і марах Астапенку. Таўбін загінуў у чорную ноч з 29 на 30 кастрычніка 1937 года. Аднак у 1965 годзе (год выхаду “Маналог”), калі шэраг рэпрэсаваных дзеячаў культуры ўжо былі рэабілітаваны, наўрад ці была вядома сапраўдная прычына яго смерці. У даведках аб рэабілітацыі прычынай заўчаснай смерці маладых вязняў звычайна значылася якая-небудзь хвароба. Напэўна, так было і ў выпадку Таўбіна, бо ў Куляшова чытаем: *“...памёр ад тыфусу брушнога / За кратамі, сярод муроў сырых”* [2].

Астапенка, па афіцыйнай версіі, якая доўгі час была адзінай, загінуў падчас вайны: у 1944 годзе ён у якасці разведчыка трапіў у Чэхаславакію, дзе знік без вестак. Менавіта гэтая версія атрымала інтэрпрэтацыю ў “Маналог”: *“За валам агнявым / Яго салдацкі штык вяла атака, / Там ён на смерць пад прозвішчам сваім / Хадзіў і пахаваны разам з ім”* [2]. Але ёсць такая думка, што З. Астапенка ўсё ж такі не загінуў падчас вайны. Па сведчанні крытыка А. Марціновіча, А. Куляшоў быў упэўнены, што аднойчы, ужо ў пасляваенны час, у Маскве заўважыў сябра сярод натоўпу [5]. Пісьменнік С. Шушкевіч, спасылаючыся на неардынарнасць і таленавітасць Астапенкі, таксама меркаваў, што ён мог і не загінуць, асабліва калі ўлічваць яго неаднаразовыя спробы ўцэкаў з лагера.

А. Куляшоў у творы дае вельмі трапную ацэнку падзеям таго часу, называючы загубленыя лёсы ранай, якую на мінулым *“выпаліла бесчалавечнасць”*. Эпітэтам *бесчалавечны* аўтар характарызуе віну, якая лягла на сумненне тых, хто так ці інакш меў дачыненне да вырашэння лёсаў-ран, віну, якую абліццё сцірае з *“нешматслоўнай зямлі”*, хаваючы *“месцы смерці безназоўнай”*. Але памяць пра людзей, пацярпелых ад тых жудасных падзей, засталася, *“не зарасла зямлі жывая рана”*, нягледзячы на тое, што гэтую рану *“старанна ўкрываў дзірван”*, нягледзячы на вялікую колькасць спроб сцерці памяць аб *“ранах”*.

Радкамі *“Вы – кнігі без старнак, / Лісты без дрэў, дарогі без слядоў”* аўтар падкрэслівае недарэчнасць таго, што людзям, якія вартыя паўнацэннага доўгага жыцця, *“вартыя адважных стартаў”* было адмерана так мала. Калі два загубленыя чалавечыя лёсы – гэта толькі *“ахвяры радазья / Крутых гадоў, бялітасных судоў”*, то можна ўявіць сабе маштаб трагедыі, паморы гэтай крывавай завірухі, у якой чалавечыя лёсы мала што значаць, а смерці застаўлены на канвеер *“І незлічоных страт агульным актам / Спяшаюцца спісаць у іхбыццё”* [2].

Увогуле тэндэнцыя да вынішчэння інтэлектуальнага патэнцыялу, што ў першай палове мінулага стагоддзя то набывала хуткасць і маштаб, то на пэўны час сціхала, па сваёй жудаснасці і бязглуздасці нагадвае часы сярэднявечча. Нездарма З. Астапенка, добра разумеючы грамадскую сітуацыю і прадчуваючы магчымую пагрозу, у 1930-м годзе ў вершы *“Інквізіцыя”* напісаў: *“Жыццё на стагоддзі павернуць назад, / Асудзяць народы, краіны / На чорны застой, на глухі заняпад / На аўто-да-фэ, на загіны...”* [6]. Ён пераносіць дзеянне назад у часе і на захад у прасторы, але гэта не перашкаджае разуменню таго, які час і месца меў на ўвазе аўтар, хто там *“апоўначы ціха прыходзіць”* і чья праліваецца *“непавінная кроў”*. Форма і вынік аднолькавыя, а змест і прычыны розныя.

Увесь цыкл шаснаццацірадкавікаў “Маналог” прасякнуты болем і горыччу за несправядліваць лёсу. А. Куляшова хвалюе безназоўнасць яго таленавітых, заўчасна зніклых сяброў, замоўчванне і нявыверанасць звестак аб іх лёсах, творчасці, апошніх гадах жыцця. Таму аўтар, карыстаючыся тым, што яму пашчасціла не трапіць у вір крываваых падзей, ставіць на мэце не толькі захаваць памяць аб сваіх сябрах, але і зрабіць іх дасягненні вядомымі, пашырыць кола азначэнняў, якімі можна ахарактарызаваць таварышаў, выходзячы за межы штампаў *“рэпрэсваны-рэабілітаваны”*.

Ён лічыць гэта сваім доўгам перад імі: “Я – ваша памяць, вы – маё сумленне / Я – дрэўка, вы – трывалы сцяг на ім” [2]. Акрамя таго, А. Куляшоў прысвячае таварышам сваю творчасць, сваю працу, свае дасягненні: “А ўсё, што мною знойдзена, набыта, / Налезыць дружбе нашай, а не мне” [2]. Пачуццё бездапаможнасці і распачы ад непазбежнасці настолькі моцныя, што амаль мяжуюць з пачуццём віны за тое, што ён застаўся некранутым, а іх змеў крывавы вір: “Нялёгка мне працягам быць тых самых / Няходжаных шляхоў, быць вартым тых / Спраў абарваных, кніг недапісаных, / Якім не ўзняцца з фінішаў сваіх” [2].

Абраная ім справа – шлях да праўды – не можа быць лёгкай, бо ўмовы далёкія ад спрыяльных. Ён пазіцыянуе сябе шукальнікам дыялогу, але пакуль аднадумцаў мала: “Каня свайго сядлаю і ў дарогу, / Цяжэйшую з усіх былых дарог, / Кіруюся адзін, – як маналог / На пошукі жывога дыялогу” [2]. У пэўныя моманты сумненні, няўпэўненасць, думка пра магчымыя няўдачы на абраным ім шляху прымушаюць задумацца аб тым, ці варта працягваць: “Але ці след спяшацца мне, калі / Цень падаўжэў, конь пакалечыў ногі / І там, куды я еду, дыялогі / Спяць вечным сном, набраўшы ў рот зямлі?” [2]. Але гэтыя сумненні не даводзяць лірычнага героя, у якім бачыцца сам аўтар, да адчаю. Наадварот, хвіліны, калі ён прыпыняецца і пераасэнсовае мэтазгоднасць сваёй працы, становяцца матывацыяй, штуршком да актыўнага працягу, бо мэта мае высокую духоўную каштоўнасць: “Не прыпыняйся, не жахайся, слова!.. / Хай адварот даўгім ценом лёг – / Магчыма немагчымая размова / Датуль, пакуль магчымы маналог” [2].

Намаганні “шукальнікаў дыялогу” прывялі да таго, што ў 1957 годзе адбылося выданне зборнікаў вершаў Ю. Таўбіна і З. Астапенкі, аб чым згадваецца ў творы: “Ляглі маўклівым сведчаннем на стол / Адзіныя іх помнікі – дзве кніжкі” [2]. Гэтыя томікі выбранага, што выйшлі адразу следам пасля рэабілітацыі імяна таварышаў, успрымаюцца як перамога ў барацьбе за праўду: “Смяротнага саборніцтва з пяром / Не вытрымаў ні штык, ні сталь рыдлёўкі, / І не змагла імгла нямой асмоўкі / Верш задушыць халодным забыццём” [2]. Гэта перамога магла б стаць лагічным завяршэннем місіі, абранай паэтам, бо сябры ўжо не турбавалі яго ў снах: “Датуль мне ў снах з’яўляліся яны, / Пакуль не сталі вершамі маімі. / Час надышоў мне развітацца з імі – / Нібы застолле, апусцелі сны. <...> / А можа, гэта – самазахаванне, / Катораму без сноў такіх лягчэй? / А можа – абавязку выканання? / Дазвол сумлення – рухацца далей?” [2].

Варта адзначыць, што пры захаванні галоўнай тэматычнай лініі ў “Маналогу” выяўляецца адна з найярчэйшых характэрных рыс куляшоўскай паэзіі – наяўнасць філасофскіх, універсальных ідэй: “Лепш цяжка жыць, чым быць бадзёрым трупам”, “Інакшых служб не трэба для паэтаў – / Ні ладану, ні жаласных прамоў”, “Па-рознаму адлегласць паміж стартам / І фінішам нам адмярае час. / Адным, хто доўга жыў, зрабіўшы мала, – / Кароткім падарожжам за труной; / Другім, хто шмат зрабіў, пражыўшы мала, – / Адлегласцю ў бяссмерце даўжынёй” [2].

У апошняй страфе “Маналогу” заключаецца ідэйны змест твора – чалавек жывы, пакуль жыве памяць аб ім і яго справах і ўчынках: “Але, сярод ахвяраў незлічоных / Не спісаныя памяццю жывых, / Яны агонь вядуць па цэлях чорных / З магіл сваіх! З траншэй перадавых!” [2].

Трансфармуючы свой боль у паэтычныя радкі, А. Куляшоў стварыў сапраўдную паэму-прысвячэнне памяці блізкіх таварышаў, адлюстраванайшы ў творы супярэчліvasць лёсавызначальных падзей, што адбываліся ў першай палове мінулага стагоддзя.

Літаратура

1. Змітрок Астапенка [Электронны рэсурс] / Вікіпедыя : свабодная энцыклапедыя. – Рэжым доступу: https://be.wikipedia.org/wiki/Змітрок_Астапенка. – Дата доступу: 21.01.2019.

2. Куляшоў, А. Маналог [Электронны рэсурс] / А. Куляшоў // Беларуская палічка : беларуская электронная бібліятэка. – Рэжым доступу: http://knihi.com/Arkadz_Kulasou/Manaloh.html. – Дата доступу: 21.01.2019.
3. Маракоў, Л. Ахвяры і карнікі / Л. Маракоў. – Мінск, 2007. – 440 с.
4. Маракоў, Л. Рэпрэсаваныя літаратары, навукоўцы, работнікі асветы, грамадскія і культурныя дзеячы Беларусі 1794–1991: энцыклапедычны даведнік: у 3 т. / Л. Маракоў. – Мінск. – 2003–2005. – 3 т.
5. Маракоў, Л. Шасцёра на фотаздымку / Л. Маракоў // Роднае слова. – 1999. – № 5–6. – С. 21.
6. Тайны Змитрока Астапенка [Электронны рэсурс] // Издательский дом “Беларусь сегодня”. – Режим доступа: <https://www.sb.by/articles/tayny-zmitroka-astapenko.html>. – Дата доступу: 21.01.2019.
7. Юлій Таўбін [Электронны рэсурс] / Вікіпедыя: свабодная энцыклапедыя. – Рэжым доступу: https://be.wikipedia.org/wiki/Юлій_Таўбін. – Дата доступу: 21.01.2019.

УДК 004.7:[811.111+811.161.1]

РОЛЬ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В МЕЖКУЛЬТУРНЫХ КОММУНИКАЦИЯХ THE ROLE OF MODERN TECHNOLOGIES IN INTERCULTURAL COMMUNICATION

Я. С. Лукашова

Y. S. Lukashova

БГПУ (Минск)

Науч. рук. – Н. П. Цикото, преподаватель

В данной статье рассматривается роль современных технологий в межкультурных коммуникациях. Автор акцентирует внимание на важности реального общения между людьми. Проанализированы некоторые информационные ресурсы сети интернет, благодаря которым возможно самостоятельное изучение английского языка. Статья написана с целью привлечения студентов к общению и изучению английского языка.

This article considers the role of modern technologies in intercultural communication. The author focuses on the importance of real communication between people. Some information Internet resources are analyzed, which may be useful in the process of studying English. The article is written in order to attract students to communication and studying English.

Ключевые слова: межкультурные коммуникации; английский язык; общение; технологии.

Key words: intercultural communication; English; communication; technology.

В век технологий трудно найти хотя бы что-то, на что техника не возымела бы никакого влияния. Технологии внедряются в нашу жизнь повсеместно. Благодаря им стало возможным осуществлять необходимые для постановки диагноза обследования, проводить научные исследования не видимых человеческому глазу частиц, на не слышимых человеческим ухом частотах и непостижимых нашим организмом скоростях. С помощью техники и чудес инженерной мысли человек спустился глубоко под воду и смог покинуть земной шар. Однако не все так безоблачно, как хотелось бы. В век современных технологий люди зашли слишком далеко: последствия ощущает вся планета. Запасы природных ресурсов истощаются, а гонка за новинками и патентами только набирает обороты. Люди перестали читать книги, писать письма. Кто-то скажет, что это прогресс – естественное явление, от которого никак не уйти и не спрятаться. Возможно. Но разве можно назвать прогрессом момент, когда человек отправляет сообщение кому-то, находящемуся в соседней комнате, вместо того, чтобы обратиться к нему вживую? Технологии убивают общение или же способствуют ему?